HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בתולה נשאת פרק ראשון כתובות י.

חכמים תקנו לאשה זו'. כלומר מי הוסי כתובתה לתוריית לא נתן להפקיעה אלא בעדות ידועה אבל כתובתה חכמים תיקנוה אם אמרו ואם אמרו אם שהוא נתן להפקידה לף בטענת פתח פתוח: **ג"כ.** שבידו להפקיעה: **מה הועילו חכמים בתקנתן.** שתקנו לה כתובה: **חזקה אין אדם טורח בפעודה בו'.** אין לחוש שיטעון אדם כך אלא בחמת שאם היה אוכל אותה מתחילה לא היה טורח בפעודה וכונתה ומפקיד פעודתו חנם אלא מתחילה: **אלא מן הזיבורית.** אם נתת לגבות כתובתה ויש לו עידית וזיבורית אינה יכולה לומר תן לי עידית או זיבורית אלא אם נתת לו ליתן לה זיבורית בשוויה יתן: **[מאי קנסא.** כלומר מאי פעם דקא קנסין ליה]: **מן הטורח.** מכף ישקול כלקמן: **כסף ישקול.** במפתה נאמר: **למוסר הבתולות.** לאמור במתנה את הבתולה (דברים כב) קנסו הכתוב ג' כסף בשקל מוסר בתוליה: **שיהא זה כמוסר הבתולות.** הקיש הכתוב קנס המפתה לקנס האומר את להלן ג' לף כאן ג' ומה כסף האמור כאן שקלים לכתיב ישקול לף להלן שקלים לגת אימת מעות: **מלאן סמכו.** מדקרי לה מוסר: **נותן לה ממעות קפוטקיות.** בפרק בתרא תנן נמי לאשה בג"י וגירסה בקפוטקיות נותן לה ממעות ג"י שהן קלות נשא אשה בקפוטקיות וגירסה בג"י נותן לה ממעות ג"י מנין הכתוב בכתובה לחזקין לקולא רשב"ג נותן לה ממעות קפוטקיות שנשתעבד בהן כשאר מלוה לקבוצ בכתובה לתוריית: **אשכחו כופי.** הלקוחו מלקיות במקלות מריות של קל בקל שיש בהן עוקלין כמין קוץ כדאמרינן בשוכה (דף נב.) ואימת כופין לדביה דביי נועט כמיכ[1]: **מברכתא חביטא ליה.** זוגות העיר הזאת שאשה מברכת אחוטות ושוכחות תמיד לפניו לזנות מאחר שהוא בקי בפתח פתוח: בתור לא מהימן ומסבינן ליה כופרי על שמעיז פניו. נשוי מהימן ולא מסבינן ליה כופרי: **הטה.** כשהגיע לפתח ביתו הסגור ויש בו דבר מעכבו מלפתוח. וכשאמרו אותו לצדדין נפתח. ואי קשיא היכא שריא ליה. והא אמרן לעיל האומר פ"פ מצאתי מהימן לאוסרה עליו. תשובה אי הוה מהדר ליה ברי לי שלא הטיתי הוה אסורה עליו. אבל כיון דשתיק הרגיש ר"ג מתוך דבריו כמספקא ליה ואין טענתו טענה ברורה ולפיכך שריא עליה:

אמר רב נחמן אמר שמואל[2] חכמים תיקנו כו'. משמע דכמותה דרבנן וכן בהמפה רבה (יבמות פט. ופס) גבי אין לה כתובה קאמר מאי טעמא תקינו לה רבנן כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוליאה כו' אלמא קסבר הפ"ס סבר לכתובה דרבנן וקסבר דנהגו לכתוב בכתובה כסף זוזי מתנן דחזו ליכי מדאורייתא וחור"ת דסמכינן אדרבה"ג דמתני' דפרק בתרא (דף קי:) דמייתי לה נמי בסמוך דאמר נותן לה ממעות קפוטקיות דקסבר כתובה דאורייתא[3] וקי"ל כרשב"ג במתנתו ועוד חור"י אלא קיימא לן כר"נ דאמכתא אמר רבא[4] חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה תנא הואיל וקנם חכמים הוא לא תגבה אלא מן הזיבורית קנסא מאי קנסא אלא אימא[5] הואיל ותקנת חכמים הוא לא תגבה אלא מן הזיבורית רבן שמעון בן גמליאל אומר[6] כתובת אשה מן התורה ומי אמר רבן שמעון בן גמליאל הכי[7] והתניא[8] כסף ישקול כמוהר הבתולות שיהא זה כמוהר הבתולות ומוהר הבתולות כזה[9] מכאן[10] סמכו חכמים לכתובת אשה מן התורה אלא אינה אלא מדברי תורה אלא מדברי סופרים איפוך ומאי חזית דאפכת בתרייתא איפוך קמייתא הא שמעינא ליה לרבן שמעון בן גמליאל דאמר כתובת אשה מדאורייתא דתנן[11] רבן שמעון בן גמליאל אומר נותן לה ממעות קפוטקיא ואי בעית אימא כולה רבן שמעון בן גמליאל היא וחסורי מיחסרא והכי קתני מכאן סמכו חכמים לכתובת אשה מן התורה כתובת אלמנה אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים שרבן שמעון בן גמליאל אומר כתובת אלמנה אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים ההוא דאתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה פתח פתוח מצאתי אמר ליה רב נחמן אסבוהו כופרי מברכתא חביטא ליה והא רב נחמן הוא דאמר מהימן מהימן ומסבינן ליה כופרי רב אחאי משני[12] כאן בבחור כאן בנשוי ההוא דאתא לקמיה דרבן גמליאל אמר ליה פתח פתוח מצאתי אמר ליה[13] שמא הטיתה אמשול לך משל למה הדבר דומה לאדם שהיה מהלך באישון לילה ואפילה היטה מצאו פתוח לא היטה מצאו נעול איכא דאמרי הכי אמר ליה[14] ישמא במזיד הטיתה ועקרת לדשא ועברא אמשול לך משל למה הדבר דומה לאדם שהוא מהלך באישון לילה ואפילה היטה במזיד מצאו פתוח לא היטה במזיד מצאו נעול ההוא דאתא לקמיה דרבן גמליאל אמר ליה רבי בעלתי ולא מצאתי דם אמרה לו רבי בתולה הייתי אמר להם הביאו לי אותו סודר הביאו לו הסודר ושראו במים וכבסו ומצא עליו כמה טיפי דמים אמר לו לך זכה במקחך אמר ליה הונא מר בריה דרבא מפרזקיא לרב אשי אנן נמי נעביד הכי אמר ליה איתמר אמר רב נחמן אמר שמואל משום רבי שמעון בן אלעזר[15] חכמים תקנו להם לבנות ישראל לבתולה מאתים ולאלמנה מנה והם האמינוהו שאם אמר פתח פתוח מצאתי נאמן א"כ מה הועילו חכמים בתקנתם. א"ר חזקה אין אדם טורח בפעודה ומפסידה. פי' המורה אין לחוש שיטעון כך אלא באמת שאם היה שונאה מתחילה לא היה טורח בפעודה לכונסה ומפסיד פעודתו חנם אלא מתחלה [היה] מגרשה והנאון פי' אימתי הבעל מהימן כששניהם טוענים ברי על הפתח הבעל אומר פתח פתוח מצאתי והיא טוענת לא כי אלא פתח נעול מצאת ותרוייהו טענו טענות ברי אז הבעל מהימן אבל אם היא מודה היה אין פתח פתוח מצאת אבל תחתיך נאנסתי ונסתפחה שדך או מוכת עץ אני ואיה לי כתובה ואיהו אמר שמא עד שלא ארסתיך והיה מקחי מקח טעות כיון דאיהי טוענת ודאי ואיהו ספק אינו נאמן כדאמר לקמן דפסק שמואל הלכתא כרבן גמליאל דאמר דאשה נאמנת ולא קשיא דשמואל אדשמואל דלא דמי תרתי טעניתא להדדי דהכא טענו ברי וברי והתם טענו ברי ושמא ואית לה מיגו וחזקה. פי' מיגו דאי בעי אמרה מוכת עץ אני מתחתיך ולא פסלה נפשה מכהונה וכו' וחזקה דגופה דבתולה נולדה: וראיתי כתוב בה"ג דאי עביד בעל סעודה רבתי דינא הוא דשקיל אודינא מן האשה מטעם רבה ואינו נ"ל דעד כאן לא האמינוהו אלא להפסידה כתובתה

אמר ר"נ אמר שמואל משום ר"ש ב"א חכמים תקנו להם לבנות ישראל לבתולה מאתים ולאלמנה מנה. והם הימנוהו שאם אמר פתח פתוח מצאתי נאמן א"כ מה הועילו חכמים בתקנתם. א"ר חזקה אין אדם טורח בפעודה ומפסידה. פי' המורה אין לחוש שיטעון כך אלא באמת שאם היה שונאה מתחילה לא היה טורח בפעודה לכונסה ומפסיד פעודתו חנם אלא מתחלה [היה] מגרשה והנאון פי' אימתי הבעל מהימן כששניהם טוענים ברי על הפתח הבעל אומר פתח פתוח מצאתי והיא טוענת לא כי אלא פתח נעול מצאת ותרוייהו טענו טענות ברי אז הבעל מהימן אבל אם היא מודה היה אין פתח פתוח מצאת אבל תחתיך נאנסתי ונסתפחה שדך או מוכת עץ אני ואיה לי כתובה ואיהו אמר שמא עד שלא ארסתיך והיה מקחי מקח טעות כיון דאיהי טוענת ודאי ואיהו ספק אינו נאמן כדאמר לקמן דפסק שמואל הלכתא כרבן גמליאל דאמר דאשה נאמנת ולא קשיא דשמואל אדשמואל דלא דמי תרתי טעניתא להדדי דהכא טענו ברי וברי והתם טענו ברי ושמא ואית לה מיגו וחזקה. פי' מיגו דאי בעי אמרה מוכת עץ אני מתחתיך ולא פסלה נפשה מכהונה וכו' וחזקה דגופה דבתולה נולדה: וראיתי כתוב בה"ג דאי עביד בעל סעודה רבתי דינא הוא דשקיל אודינא מן האשה מטעם רבה ואינו נ"ל דעד כאן לא האמינוהו אלא להפסידה כתובתה

חזקה אין אדם טורח בו'. תימה תימה נהמפה כהן או בפחותה מג' דמימסקא עליה הילכך כיון דמפסידה נאמן ומ"ד נמי לקמן כגפה בחזקת בתולה ומנפאת בעולה אין לה כתובה כלל ניחא דהמפה נמי מפסידה שהרי מקח טעות הוא אבל למ"ד יש לה כתובה מנה לא מפסיד מידי אלא שבא להפסידה מכתובתה מנה אבל הסעודה לא מפסיד ומתמי מהימן ונרמה לא מהימן:

הואיל ותקנת חכמים היא לא תגבה בו'. תימה דר"מ אית ליה לקמן בפרק אע"פ (נו: ופס) דכתובה לתוריית ובפ' המיזקין (גיטין מח: ופס) דמרי דקסבר ר"מ דכתובת הפה בניונית מסוס מיגו וכיון דהוית לתוריית דינה בעידית דכתפקא לן בריש ב"ק (דף ה.) וכולן כאחות לפלס כסף ואמאי הפקינו ליה נתינה יפלס כסף ועוד לא מיפמיט תנא פשוס מקום דאית ליה כתובת הפה ממטלטלי אבל לר"מ כל המיזקין מטלטלי ומ"ד דתוריית אמאי לא משל למה הדבר דומה לאדם שהוא מהלך באישון לילה ואפילה היטה במזיד מצאו פתוח לא היטה במזיד מצאו נעול ההוא דאתא לקמיה דרבן גמליאל אמר ליה רבי בעלתי ולא מצאתי דם אמרה לו רבי בתולה הייתי אמר להם הביאו לי אותו סודר הביאו לו הסודר ושראו במים וכבסו ומצא עליו כמה טיפי דמים אמר לו לך זכה במקחך אמר ליה הונא מר בריה דרבא מפרזקיא לרב אשי אנן נמי נעביד הכי אמר ליה

גיהוץ

בר רבי אמר ליה רבי בעלתי ולא מצאתי דם אמרה לו רבי בתולה הייתי אמר להם הביאו לי אותו סודר הביאו לו הסודר ושראו במים וכבסו ומצא עליו כמה טיפי דמים אמר לו לך זכה במקחך אמר ליה הונא מר בריה דרבא מפרזקיא לרב אשי אנן נמי נעביד הכי אמר ליה

גיהוץ

שעומדין שם בקפוטקיא נ' שקלי קפוטקיא ובמרן ישראל נ' שקלים של מרן ישראל הוה ניחא כדאמרינן גבי ה' סלעים דפדיון בכור בפ' י"ם בכור (בכורות נ. ופס) לישדר מר מילתא לחריגא לחוסיפו עלייהו ושדר להו מיהו אין נרמה להמפ כשהוסיפו בכל מקום הוסיפו אבל כשהוסיפין במקום אחד אין נרמה שבכך תשמעה מדה לתוריית ומיהו בירושלמי לפירקין גרסינן אמתניתין דכתובה מתחיל רבי מונא בשם שמואל אמר בשקל הקדש רבי אבא בר בונא אמר מטבע יונא וכן מסקי התם כמה אמוראי:

מברכתא חביטא ליה. פירוש הלקוחו שמוליא ש"ר על בת ישראל שהרי משקר וכי זוגות שבעולם לפניו שיהיה בקי הלכך לא מהימן ואפ"ה אמר רב נחמן מהימן ומשני מהימן ומסבינן ליה כופרי ורב נחמן לשמר לחסבינן לה משום שלא היה מחימנו אלא היה מהימנו להלקוחו לפי שאשתו על הזוגות ורב אחא משני כדמפרינן לן מעיקרא דלא מהימן ופייני בשאומר ושמי נינהו ומברכתא חביטא ליה אף על פי שהוא נאמן להלקוחו לפי שאשתו על הזוגות והשתא רב נחמן נאמן ולא פירש להלקוחו ומשני מהימן ומסבינן ליה ורב נחמן לא פייני בשלוש אמר לעולם נאמן לשמר רב נחמן היינו הלא מלקוח ובנשוי:

מסורת הש"ס

1) קדושין מה: [יבמות קז.], 2) [נקמן טו:], 3) נקמן לח: [כט:], 4) [וע"ז תוס' קוטם כו. ד"ה מיתי], 5) נקמן קי:, 6) נ"ב כ"ו, 7) [מכלי ג], 8) [וע' תוס' קוטם כו. ד"ה מיתי],

תורה אור השלם

1. אִם מָאֵן יְמָאֵן אָבִיהָ לְתִתָּהּ לוֹ כֶּסֶף יִשְׁקֹל כְּמֹהַר הַבְּתוּלֹת:
שמות כב טז

גליון הש"ס

גמ' חכמים תקנו להם. עיין סנהדרין ח ע"ב תד"ה מוליא שם רע:

מוסף רש"י

בפעודה. פעודת נשואין (יבמות קז). **כסף ישקול כמוהר הבתולות.** ממשים כסף המפורשים במתנת אם הכתולה (לקמן כט: וכע"ז לח:). **שיהא זה.** ממשים, **כמוהר הבתולות,** ומוהר **הבתולות.** יהיו שקלים, **כזה.** שכתוב בו ישקול (שם ושם). **ממעות קפוטקיא.** גדולות ושוקולות יותר משל ג"י (לקמן קי:).

תוספות רי"ד

אמר ר"נ אמר שמואל משום ר"ש ב"א חכמים תקנו להם לבנות ישראל לבתולה מאתים ולאלמנה מנה. והם הימנוהו שאם אמר פתח פתוח מצאתי נאמן א"כ מה הועילו חכמים בתקנתם. א"ר חזקה אין אדם טורח בפעודה ומפסידה. פי' המורה אין לחוש שיטעון כך אלא באמת שאם היה שונאה מתחילה לא היה טורח בפעודה לכונסה ומפסיד פעודתו חנם אלא מתחלה [היה] מגרשה והנאון פי' אימתי הבעל מהימן כששניהם טוענים ברי על הפתח הבעל אומר פתח פתוח מצאתי והיא טוענת לא כי אלא פתח נעול מצאת ותרוייהו טענו טענות ברי אז הבעל מהימן אבל אם היא מודה היה אין פתח פתוח מצאת אבל תחתיך נאנסתי ונסתפחה שדך או מוכת עץ אני ואיה לי כתובה ואיהו אמר שמא עד שלא ארסתיך והיה מקחי מקח טעות כיון דאיהי טוענת ודאי ואיהו ספק אינו נאמן כדאמר לקמן דפסק שמואל הלכתא כרבן גמליאל דאמר דאשה נאמנת ולא קשיא דשמואל אדשמואל דלא דמי תרתי טעניתא להדדי דהכא טענו ברי וברי והתם טענו ברי ושמא ואית לה מיגו וחזקה. פי' מיגו דאי בעי אמרה מוכת עץ אני מתחתיך ולא פסלה נפשה מכהונה וכו' וחזקה דגופה דבתולה נולדה: וראיתי כתוב בה"ג דאי עביד בעל סעודה רבתי דינא הוא דשקיל אודינא מן האשה מטעם רבה ואינו נ"ל דעד כאן לא האמינוהו אלא להפסידה כתובתה

עין משפט נר מצוה

נב א מיי' פי"ח מהל' מלוה ולוה סמג עשין מח טוש"ע חו"מ סי' סח סעי' ו ופעי' ח:
נג ב מיי' פט"ו שם הל' ג סמג שם טוש"ע שם סי' ק סעי' ב:
נד ג מיי' פ"י שם הל' טוש"ע שם סימן סו סעיף ו:
נה ד טוש"ע שם סי' סח סעי' ו בהגהה:
נו ה ו מיי' פי"ח שם הל' יב טוש"ע שם:

תוספות רי"ד (המשך)

שהוא מוחזק בה אבל להוציא ממון ממנה אינו נאמן בטענתו. וכתב רבינו יצחק ז"ל חזינן לגאון דקאמר ה"מ לענין מנה מאתים אבל לתוספת לא מהימן וטעמא דמסתבר הוא דלא תקינו רבנן אלא מנה מאתים אבל תוספת תיקון חכמים היא לא תגבה אלא מן הזיבורית. פי' אם באת לגבות כתובתה ויש לו עידית בינונית וזיבורית אין יכולה לומר תן לי עידית או בינונית ובשוויה אלא זיבורית נותן לה ובשווי:

רשב"ג אומר כתובת אשה מן התורה. ומי אמרשב"ג הכי והא תניא כסף ישקול כמוהר הבתולות מכאן סמכו חכמים לכתובת אשה מן התורה. רשב"ג אומר כתובת אשה אינה מה"ת אלא מדברי סופרים. איפוך ומאי חזית דאפכית בתרייתא פי' דתנן קמייתא. דהא שמעינן ליה לרשב"ג דאמר כתובת אשה דאורייתא פי' דתנן בפ' בתרא דמכילתין נשא אשה בא"י וכו' רשב"ג אומר נותן לה ממעות קפוטקיא פי' נשתעבד בהן כשאר מלוה דקסבר כתובה דאורייתא. ע"ש בסו"פ: ההוא דאתא לקמיה דרב נחמן אמר פתח פתוח מצאתי אמר להו ר"נ אסבוהו כופרא. פי' הלקוחו בחריות של דקל שיש בהן עוקצין כמין קוצין: מברכתא חביטא ליה. פי' זוגות מופקרות היו חבושות לו שמכיר בפתח פתוח. והאר"נ האומר וכו' נאמן. נאמן ומספינן ליה כופרא. רב אחא משני כאן בבחור כאן בנשוי בחור לא מהימן ומספינן ליה כופרי נשוי מהימן ולא מספינן ליה כופרי: ההוא דאתא לקמיה דר"נ א"ל פ"פ מצאתי. א"ל שמא הטית אמשול לך משל למה הדבר דומה לאדם שמהלך באישון לילה ואפילה הטה מצאו פתוח לא הטה מצאו נעול. פי' בהגיעו לפתח ביתו הסגור ויש בו המעכבו מלפתוח. וכשאמרו אותו לצדדין נפתח. ואי קשיא היכא שריא ליה. והא אמרן לעיל האומר פ"פ מצאתי מהימן לאוסרה עליו. תשובה אי הוה מהדר ליה ברי לי שלא הטיתי הוה אסורה עליו. אבל כיון דשתיק הרגיש ר"ג מתוך דבריו כמספקא ליה ואין טענתו טענה ברורה ולפיכך שריא עליה: